Norrland

Namnet Norrland

Norrland enligt gammal indelning, omfattande delar av nuvarande Finland, till 1809 en del av Sverige.

Namnet Norrlanden dyker upp för första gången **1435** i ett brev från Karl Knutsson (Bonde), där det står att bud utgått till Hälsingland och "annorstädes i Norrlanden". Denna pluralform är den ursprungliga och uttrycker att termen omfattade flera land eller landskap på båda sidor om Bottenhavet och Bottenviken. I Karlskrönikan, som färdigställdes vid mitten av **1400-talet,** nämns "all Norland" som det område som skulle upplåtas åt Erik Puke, som då var innehavare av Korsholms slottslän med säte i Korsholms slott i Gamla Vasa i nuvarande landskapet Österbotten. Redan **1329** förekom dock namnet Österнorlandia i en latinsk urkund som beteckning för Österbotten. Rimligen innebär det att också Västernorrlandia fanns vid samma tid, men det namnet kan inte påvisas förrän omkring **1620. "Norrlanden"** var troligen en talspråklig sammanfattande benämning som uppkommit i Mellansverige och som först så småningom började användas inom den svenska förvaltningen och jurisdiktionen.

Namnet Norrland

Norrlandsnamnet kom att ersätta namnet Hälsingland som beteckning på det svenska rikets nordligare delar och fick samtidigt en något större omfattning. Hälsingland hade i början av **1300-talet** omfattat hela ostkusten norr om Gästrikland, åtminstone upp till Umeå och Bygdeå socknar, men i slutet av 1300-talet även området längst upp i Bottenviken och en bit över på nuvarande finska sidan. "Norlandiæ" omfattade på **1460-talet** dessutom Gästrikland, enligt historieskrivaren Ericus Olai, som lät Dalälven bilda gräns mot övriga Sverige. Norrland förblev dock vagt definierat fram till Gustav Vasas tid. När bonderiksdagsmännen till **1567** års riksdag räknas upp i en längd används huvudrubriken ”Norlanden” för representanterna från Gästrikland, Hälsingland, Medelpad, Ångermanland och Västerbotten (som då även sträckte sig in i nuvarande Finland). Mindre vanligt har varit att även räkna Dalarnas representanter som norrlänningar.
Kustlandskapen ovanför Dalälven blev **1611** ett självständigt lagmansområde, Norrlands lagsaga, under Axel Oxenstierna. Under åren **1620–1634** förenades Österbotten och alla ”Västernorrlanden” till ett samlat ståthållardöme, kallat Norrlands län. Annars har Norrland inte utgjort någon administrativ indelning. Jämtland och Härjedalen blev en del av Norrland i och med att landskapen blev svenska **1645,** men ännu någon tid därefter talade man om ”Jämtland och Nordlanden”. Lappmarken eller Lappland ansågs länge inte höra till Norrland utan vara en landsända för sig.

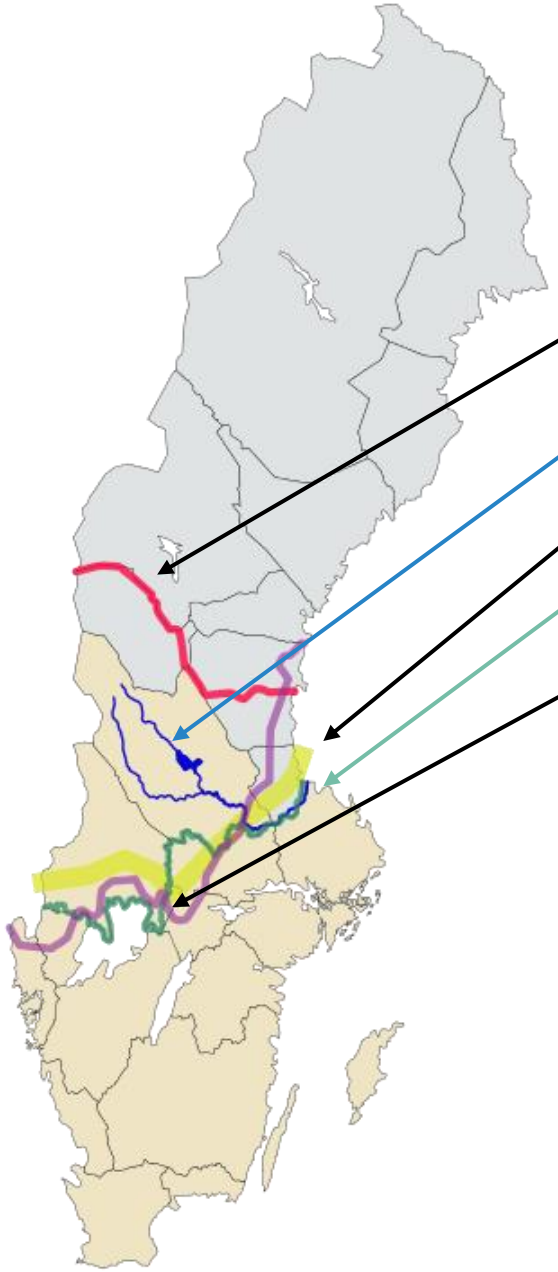

Norrland

Gräns för norrländska mål
Dalälven
Biologiska norrlandsgränsen
Skogslänens södra gräns
Norrlandsterrängens gräns

Alternativa Norrlandsgränser

Förutom definitionen av Norrland baserat på läns- eller landskapsgränser betraktas ibland den biologiska Norrlandsgränsen (Limes Norrlandicus, klimat- och växtgeografisk gräns mellan södra och norra barrskogsregionen) som gräns mellan Norrland och Svealand. Den följer i hög grad samma gräns som den kulturhistoriska fäbodgränsen, vilken löper från nordligaste Bohuslän till mellersta Uppland. I skolgeografin talade man förr (inkorrekt) om Dalälven som nordlig gräns för ädellövskog, kräftor, slott och adelsmän.
Norrlandsterrängens gräns är en topografisk gräns mellan högland och slättland och liknar högsta kustlinjen. Den sträcker sig från norra Bohuslän över Mellansverige, parallellt med Norrlandskusten, där den möter vattnet söder om Sundsvall. I det norrländska dialektområdet ingår emellertid inte dialekter från Gästrikland, södra Hälsingland och genuin härjedalska.

Odlingslandskap vid Stora Blåsjön.

Stora Blåsjön (sydsamiska: Plaavere) är en by i Frostvikens socken i Strömsunds kommun i norra Jämtland, vid foten av fjället Mesklumpen, ungefär 28 mil norr om Östersund och 6 km från den svensk-norska gränsen vid norra stranden av Stor-Blåsjön. **År 1799** grundlades byn av en dräng från Norge och en nybyggarson från Jormvattnet, och under **1950-talet** var byn som störst med omkring 200 invånare.
Stora Blåsjön blev rikskänd år **1971** då ett tjugotal arbetare hungerstrejkade i protest mot den uteblivna gruvbrytningen i Stekenjokk.

Harsprånget 1856.

Carl Svante Hallbeck.

Carl Svante Hallbeck, född 14 april 1826 i Göteborg, död 17 december 1897 i Everett i Massachusetts i USA, var en svensk illustratör och målare. Han flyttade till USA år 1887, där han målade en del akvareller men även fortsatte sända litterära bidrag till svensk press under signaturen Svante.

Harsprånget är ett vattenkraftverk i Luleälven (Stora Lule älv), i Jokkmokks kommun nära Porjus. Det är Sveriges största vattenkraftverk med en effekt på 977 megawatt (MW). Årsproduktionen är ca 2 TWh ett normalår, vilket motsvarar ca 1,3 % av Sveriges elproduktion. Harsprånget var också namnet på det 75 meter höga vattenfall som tidigare fanns här.

Hällristningar vid Nämforsen, Ångermanland, från yngre stenålder och äldre bronsålder.

Nämforsen är en plats i Näsåker i Sollefteå kommun i Ångermanland, känd för sina hällristningar och den årliga musikfestivalen Urkult.
Hällristningsområdet är ett av norra Europas största, på öarna i forsen finns minst 2500 figurer inhuggna i klipporna. Vanligast är älg, men lax, fågel, hund, människor, skepp, solhjul, fotsulor och skålgropar förekommer också. Motiven bekräftar att ett fångst- och jägarfolk levt här. På södra älvstranden har arkeologerna hittat en av Norrlands fyndrikaste boplatser, med fynd som pilspetsar, knivar av järn och skrapor av skiffer och kvarts. Hällristningarna är daterade till yngre stenålder och äldre bronsålder. Fynden visar att boplatsen använts under en lång tid, från stenålder till järnålder. Nämforsen är även ett av Vattenfall AB helägt vattenkraftverk i Ångermanälven. Det stod färdigt 1947. Det är känt internationellt som det "kultiverade kraftverket". Under exploateringen räddades den unika hällristningsmiljön från kraftig förstörelse av dåvarande riksantikvarie Sigurd Curman. Under sommarmånaderna spills 125 kubikmeter vatten per sekund förbi turbinerna dagtid; det så kallade "turistvattnet", för att ge turister en chans att få uppleva hur forsen såg ut före exploateringen.

Laxön, Nämforsen, hällristningsområde.